

Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Gairės skirtos mokyklų vadovams, projektų valdymo grupėms, už kokybės vadybą atsakingiems asmenims ir mokytojų dalykininkų komandoms

Parengė: Gerold Brägger, Philipp Egli, Paul Gehrig,
Egon Fischer ir Regula Widmer

2013 m. gegužės 30 d.

Tellstrasse 18
8400 Winterthur
Schweiz

Telefon +41 52 202 41 25
info@iqesonline.net
www.iqesonline.net

Ižanga	3
--------------	---

Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas mokykloje

A1 Išsiaiškinti tikslus ir nuostatas	4
A2 Suteikti mokytojams galimybę rasti kolegialaus grįžtamojo ryšio prasmę ir save jam motyvuoti.	6
A3 Išsiaiškinti kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimo sąlygas.	8
A4 Ugdyti reikiamas mokytojų kompetencijas.	9
A5 Suburti mokytojų mokymosi grupes.	10
A6 Suformuluoti pamokų stebėjimo temas ir parengti bendrą grįžtamojo ryšio instrumentų repertuarą.	11
A7 Įvertinti kolegialaus grįžtamojo ryšio patirtį	14

Paruoštukės ir instrumentai

▶ IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė	16
▶ Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūrą	17
▶ Vidinio mokyklos susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio pavyzdys	21
▶ Konfidencialumo sutarties pavyzdys	30
▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui.	31
▶ Pamokos stebėjimo protokolas	33
▶ Klausimai, skirti grįžtamojo ryšio parengimui	34
▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai	37
▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas.	39

Prašom atkreipti dėmesį ir į
gaires, skirtas mokytojams, susibūrusiems į mokymosi grupes

Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

- B1 Sudaryti susitarimus mokytojų mokymosi grupėje
- B2 Pasirengti pamokų stebėjimui
- B3 Stebėti pamoką
- B4 Įvertinti pamokos stebėjimo rezultatus / pasirengti grįžtamojo ryšio pokalbiui
- B5 Grįžtamojo ryšio pokalbis
- B6 Išbandyti naujas pedagoginio veikimo galimybes
- B7 Įvertinti bendradarbiavimą

Parsisiųdinimo galimybė:
IQES online > Mokytojams >
Kolegialus grįžtamasis ryšys

Įžanga

Vienas kito pamokų stebėjimas ir po to sekantis grįžtamasis ryšys daugybėje mokyklų jau yra tapęs tradicija. Per pastaruosius dešimt metų, diegdamos kolegialų pamokų stebėjimą, Šveicarijos mokyklos turėjo galimybę įsitikinti tuo, jog klasės durų atvėrimas kolegoms labai stipriai prisideda prie kolegialaus grįžtamojo ryšio kultūros kūrimo.

Sukūrus mokykloje vidinę grįžtamojo ryšio kultūrą, mokytojų kolektyve gali susiformuoti taip pat ir profesinės tarpusavio paramos kultūra, kuri leidžia kolektyvo sukauptą patirties lobyną išnaudoti visų labui. Mokytojas gali pasikliauti tuo, kad gerai savo mokyklos bei savo klasės situaciją išmanančių jo kolegų atsiliepimai bus jam naudingi. Kolegialūs mokymosi procesai padeda jam išsiaiškinti, kokie veiksniai prisideda prie pamokos efektyvumo didinimo ir padeda mokiniams mokytis. Drauge su kitais jis gali ieškoti galimybių, kaip keisti netenkinančius dalykus.

Kolegialaus grįžtamojo ryšio dėmesio centre yra pamoka ir (mokinių bei mokytojo) mokymasis. Mokytojai stebi vienas kito pamokas, po to vyksta grįžtamojo ryšio pokalbis. Jo metu mokytojai suteikia vienas kitam vertingos informacijos apie jų darbą pamokų metu. Tai papildo savirefleksijos dėka įgytas įžvalgas ir suteikia impulsų savo pamokinės veiklos optimizavimui ir asmeniniam tobulinimuisi. Svarbi sąlyga siekiant sėkmingo kolegialaus grįžtamojo ryšio – sukurti gerą pamatą savitarpio pasitikėjimui.¹

Norint, kad mokytojai patirtų kolegialaus grįžtamojo ryšio teikiamą naudą, patartina jį diegti laipsniškai. Šioje brošiūroje rasite **mokyklų vadovams, projektų valdymo grupėms ir už kokybės vadybą atsakingiems asmenims skirtas gaires**, kurios parodys Jums, kaip sėkmingai įdiegti arba tobulinti mokykloje kolegialų grįžtamąjį ryšį.

Priede yra pateikta įvairių naudingų dokumentų, padėsiančių Jums užtikrinti kolegialaus grįžtamojo ryšio efektyvumą. Juos galima rasti ir IQES online kaip Word formato dokumentus, tai reiškia, jog juos bus paprasta pritaikyti savo poreikiams.

Antroji gairių dalis suteikia mokytojams praktinės informacijos apie tai, kaip į mokymosi grupes susibūrusiems mokytojams **stebėti vienas kito pamokas, o po to keisti tarpusavyje grįžtamąją informaciją**.

Parsisiųsdinimo galimybė:

[IQES online > Mokytojams >Kolegialus grįžtamasis ryšys](#)

¹ Gerold Brägger, Norbert Posse: Instrumente für Qualitätsentwicklung und Evaluation in Schulen, IQES (liet. *Instrumentai mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti*), 1-a dalis; hept-Verlag: Bern 2007, 174 psl.

A1 Išsiaiškinti tikslus ir nuostatas

Šiuo žingsniu siekiama, kad grįžtamasis ryšys mokykloje būtų traktuojamas ne tik kaip taikytina technika, bet ir kaip kultūra bei nuostata. Todėl visų pirma reikia išsiaiškinti jo tikslus ir su bendrąja grįžtamojo ryšio kultūra siejamus lūkesčius.

Apie mokyklos veiklos kokybę byloja tiesioginis mokytojų darbas su mokiniais. Mokytojai drauge su savo mokiniais kasdien kuria mokymuisi palankias situacijas. Svarbų vaidmenį tame vaidina santykių kūrimas ir puoselėjimas. Siekiant nuolatinio profesinio tobulėjimo mokytojai labai svarbu turėti galimybę paanalizuoti savo profesinę elgseną ir jos kitiems daromą poveikį. Tam reikalingas grįžtamasis ryšys ir rimtas asmeninis ketinimas tobulėti, kurį galima apibūdinti žemiau pateikta pozicija:

Ko aš pasiekiu savo veikla? Koks yra jos poveikis?
Aš noriu sužinoti, koks yra mano profesinės veiklos poveikis.

Iš kur aš tai žinau? Ką tai man reiškia?
Aš noriu pasinaudoti iš kolegų ir mokinių gautais atsiliepimais, kad galėčiau tobulinti savo profesinę veiklą.

Kokias išvadas iš to darau? Kokių veiksmų imsiuosi?
Aš išanalizuoju savo stiprybes ir silpnybes, įvertinu, kokią reikšmę man turi pateikti atsiliepimai, ir priimu tai, kas man asmeniškai atrodo svarbu, kaip paskatą pokyčiams.

Žmogaus poveikslas, kuriuo remiasi kolegialus grįžtamasis ryšys

Kolegialus grįžtamasis ryšys remiasi tam tikru žmogaus ir jo poreikių poveikslu:

- ▶ Grįžtamasis ryšys: žmonėms reikia grįžtamojo ryšio tam, kad jie galėtų paanalizuoti savo elgseną ir kitiems daromą poveikį.
- ▶ Pagarba ir kito vertinimas: žmonėms reikia, kad juos gerbtų kaip asmenis ir kad būtų gerbiama bei vertinama jų dalykinė kompetencija.
- ▶ Iššūkis: konfrontacija su išmanančiu ir kritišku pašnekovu paskatina peržiūrėti savo poziciją.
- ▶ Mokymasis iš pavyzdžio: asmens, kurio pamoką teko stebėti, pavyzdys praturtina savo paties profesinę praktiką ir paskatina tolesniems apmąstymams.
- ▶ Vidinė priežasčių atribucija: kai kurie mokytojai yra linkę pernelyg daug pamokoje vykstančių nepageidaujamų dalykų priskirti sau patiems. Stebėtojo žvilgsnis iš šalies gali pakeisti šį požiūrį.²

² Riesen, Martin: Dokumentation «Hospitation» in der Reihe «Schulen mit Profil» (liet. Dokumentacija „Pamokų stebėjimas“ iš leidinių ciklo „Profiliuotos mokyklos“), Luzern 2002

Kuo pasižymi geras kolegialus grįžtamasis ryšys?

Geras kolegialus grįžtamasis ryšys

- ▶ skatina pagarbų mokytojų tarpusavio dialogą ir padeda kurti mokytojų kolektyve mokymuisi palankų mikroklimatą,
- ▶ yra pagarus vienas kito atžvilgiu ir skatina mokytojų tarpusavio pasitikėjimą,
- ▶ stiprina profesinę savimonę ("mokytojai kaip mokymosi ekspertai"),
- ▶ didžiausios sėkmės gali tikėtis tuomet, kai į jį žiūrima kaip į bendrą mokymosi projektą,
- ▶ padeda gauti įžvalgas ir padaryti išvadas, kuriomis remiantis planuojami asmeninės veiklos pokyčiai.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kokia yra dabartinė mūsų mokyklos situacija turint galvoje bendrąją grįžtamojo ryšio kultūrą?
- ▶ Kuo man / mums gali būti naudinga tai, kad mūsų mokykloje bus įdiegtas kolegialus grįžtamasis ryšys?
- ▶ Kokius lūkesčius ir kokią patirtį mūsų kolektyvo mokytojai sieja su grįžtamojo ryšiu?
- ▶ Kokias stipriąsias ir silpnąsias puses, kokias galimybes ir kokius pavojus mes įžvelgiame kolegialame grįžtamajame ryšyje?
- ▶ Kokių tikslų galima pasiekti, pasitelkiant kolegialų grįžtamąjį ryšį?
- ▶ Kuo, mūsų akimis žiūrint, pasižymi geras kolegialus grįžtamasis ryšys?

Naudingi dokumentai ir instrumentai

- ▶ Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūrą
- ▶ IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė (kokybės tobulinimas, vertinimas, grįžtamojo ryšio kultūra)
- ▶ Mokyklos veiklos kokybės koncepcijos, kuriose aiškiai apibrėžiama kolegialaus grįžtamojo ryšio vieta bendroje kokybės tobulinimo sistemoje (Tokių koncepcijų pavyzdžius rasite: IQES online > Mokykloms > Mokyklos valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grįžtamasis ryšys)

A2 Suteikti mokytojams galimybę rasti kolegialaus grįžtamojo ryšio prasmę ir save jam motyvuoti

Prasmės negalima suteikti, ją reikia pačiam atrasti. Patirtis rodo, kad tais atvejais, kai kolegialus grįžtamasis ryšys yra diegiamas tik kaip instrumentas, neilgai trukus jis praranda savo svarbą ir užleidžia vietą naujai „madai“. Todėl į procesą ir mokymąsi orientuota mokyklos vadovybė skirs pakankamai laiko tam, kad mokytojai galėtų patys atrasti kolegialaus grįžtamojo ryšio prasmę. Kolegialus grįžtamasis ryšys – tai ne trumpalaikė akcija, jis gali tapti neatsiejama savirefleksyvos profesinės praktikos ir mokyklos grįžtamojo ryšio kultūros dalimi.

Savitarpio paramos kultūros daugeliui mokyklų tenka mokytis. Laipsniškai diegiant mokyklose kolegialų grįžtamąjį ryšį ir jį išbandant, galima išnaudoti mokytojų kolektyve slypinčius konsultavimo išteklius, apie kuriuos prieš tai nieko nebuvo žinoma. Kai mokytojai, siekdami suprasti sudėtingas savo pamokos situacijas, pasitelkia kito nuomonę, jie labai tobulėja profesinė prasmė, kadangi savo matymą ir suvokimą papildo kito matymu bei suvokimu. Kolegialus grįžtamasis ryšys yra laikomas viena efektyviausių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo formų.

Tyrimas, kurio metu buvo analizuojamas grįžtamojo ryšio poveikis atskiriems mokytojams, parodė, kad grįžtamojo ryšio kultūros kūrimas mokykloje turi didelės reikšmės tam, kad mokytojai savo profesinėje veikloje išliktų sveiki. Tyrime dalyvavę mokytojai, kurie savo profesinėje praktikoje reguliariai teikė ir gavo grįžtamąjį ryšį, išskyrė štai tokią asmeninę jo naudą³:

- ▶ asmeninį stiprinimą sau, kaip mokytojui, – didesnį saugumą,
- ▶ savo stiprybių ir silpnųjų sąlygiškumo suvokimą,
- ▶ darbo partnerysčių stiprinimą,
- ▶ refleksyvos profesinės praktikos plėtojimą – gebėjimo reflektuoti stiprinimą,
- ▶ tiriamąjį požiūrį į pamoką,
- ▶ atvirumo ir jautrumo ugdymą,
- ▶ įgalinimą keisti pamokinės veiklos praktiką,
- ▶ gerą sveikatą ir pasitenkinimą darbu: palaikymą – stresą sukeliančių veiksnių mažinimą – savaveiksmiškumo pojūtį – pripažinimą ir patvirtinimą – profesinį augimą – naujas bei išplėstas funkcijas.

Tas pats tyrimas liudija ir apie teigiamas grįžtamojo ryšio pasekmes mokyklos lygmenyje:

- ▶ mokyklos mikroklimato ir kultūrą gerinimą,
- ▶ mokytojams kolektyve tenkančių vaidmenų išplėtimą,
- ▶ paramą mokyklos veiklos kokybės užtikrinimo bei tobulinimo procesams.

Ne vienai mokyklai teko patirti, jog kolegialus grįžtamasis ryšys susiduria su mokytojų kolektyvo pasipriešinimu arba – dar blogiau – abejingumu. Taip atsitinka tuomet, kai jis yra diegiamas kaip atskiras formalios kokybės vadybos elementas, ir mokytojams susidaro įspūdis, jog jiems užkraunama vis daugiau ir daugiau su pamokomis nesusijusios veiklos. Sėkmės gali susilaukti tik priešinga strategija: kolegialaus grįžtamojo ryšio orientavimas į „pagrindinę mokyklos veiklos sritį“, t.y. į mokinių ir mokytojų mokymąsi.

³ Esther Enns/Roland Rüegg/Birgit Schindler/Peter Strahm: Lehren und Lernen im Tandem. Porträt eines partnerschaftlichen Fortbildungssystems (*liet. Mokyti ir mokytis tandeme. Partnerystė paremtos kvalifikacijos tobulinimo sistemos paveikslas*). Zentralstelle für Lehrerinnen- und Lehrerfortbildung Kanton Bern (Bern 2002).

Pateikiame keletą kolegialaus grįžtamojo ryšio koncentravimo į mokymąsi pavyzdžių:

Suformuoti bendrą pamokos ir mokymosi sampratą

Mokytojai drauge ieško atsakymų į klausimą, kaip organizuoti pamoką, kad būtų skatinamas aktyvus mokinių mokymasis, teigiamai išnaudojama įvairovė ir visiems mokiniams suteikiama galimybė sėkmingai mokytis. Diskusija apie tai, kas yra gera pamoka, padeda sukurti bendrą dalykinę kalbą, o subjektyvias mokytojų teorijas, kuriomis pastarieji vadovaujasi savo veikloje, paverčia bendros refleksijos objektu. Tie mokytojai, kurie periodiškai skiria laiko tam, kad suformuotų bendrą pamokos ir mokymosi sampratą, sukuria pamatą sėkmingam bendradarbiavimui: jie mokosi vis geriau suprasti, kaip skirtingiems mokiniams skirtingomis sąlygomis būtų visų geriausia mokytis. Greta to jie parengia bendrus kriterijus kolegialiam pamokų stebėjimui.

Pasiruošti pamokai ir ją reflektuoti mokytojų dalykininkų komandoje

Kai mokytojai, susibūrę į dalykininkų komandas, pradeda drauge ruošti užduotis tiek individualiam mokymuisi, tiek mokymuisi bendradarbiaujant ir keistis šiomis užduotimis tarpusavyje, pamokos vis daugiau tampa bendru reikalu, kurį galima reflektuoti pasitelkiant kolegialų grįžtamąjį ryšį. Pastarasis padeda mokytojų dalykininkų komandoms įvertinti, kokį poveikį jų bendras darbas daro mokiniams.

Kolegialų grįžtamąjį ryšį integruoti į bendrą pamokos kokybės tobulinimo projektą

Pedagoginiu požiūriu efektyviai dirbančios mokyklos patyrė, jog mokytojų dalykininkų komandos turėtų tapti mokymosi ir darbo grupėmis. Tokios mokymosi ir darbo komandos pasinaudoja savo narių turimais ištekliais ir kompetencijomis organizuodamos pamokas, tobulindamos kompetencijas ir atverdamos galimybes individualiems mokymosi būdams. Konceptijos rengiamos žingsnis po žingsnio, teorija seka paskui praktiką: mokytojų dalykininkų komandos vadovaujasi šūkiu „Mes ne (tik) diskutuojame, mes išmėginame praktiškai ir reflektuojame savo patirtį.“ Vadovaujantis tokia nuostata galima imtis konkrečių užduočių ir savo veiklos tobulinimo žingsnių: praktiškai taikyti išbandytus patvarius konceptijos elementus, skirtus mokymosi kompetencijų ugdymui, individualizavimui, į kompetencijas orientuotam vertinimui arba gabumų lavinimui. Kolegialus pamokų stebėjimas čia tampa svarbiu instrumentu, padedančiu išsiaiškinti, kurie iš šių elementų yra ypatingai veiksmingi.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kaip išbandyti kolegialų grįžtamąjį ryšį?
- ▶ Kaip kolegialaus pamokų stebėjimo diegimą paversti mokymosi projektu?
- ▶ Kaip kolegialų grįžtamąjį ryšį integruoti į mūsų vykdomus mokyklos veiklos ir pamokų kokybės tobulinimo projektus?
- ▶ Kokie klausimai mums kyla įgyvendinant pamokų kokybės tobulinimo projektus, kuriems vertingos informacijos galėtų suteikti vienas kito pamokų stebėjimas?

Naudinga medžiaga

- ▶ Konceptijos ir metodiniai portfeliai skirti mokytojų dalykininkų komandoms: IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos
- ▶ Pamokų kokybės tobulinimo praktika: IQES online > Pamokų kokybės tobulinimas

A3 Išsiaiškinti kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimo sąlygas

Jeigu mokyklos priima sprendimą diegti kolegialų grįžtamąjį ryšį, labai svarbu išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis jis bus diegiamas. Šis sprendimas turi turėti solidų konceptualų pagrindą. Aiškos struktūros palengvina bendradarbiavimą ir nubrėžia aiškius rėmus konkrečiam kolegialaus grįžtamojo ryšio organizavimui mokymosi partnerystėse arba mokytojų dalykininkų komandose. Jeigu kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimo sąlygos nebus aiškiai apibrėžtos, jį diegiant kils įvairiausių neaiškumų ir klausimų, kuriuos teks aiškintis vėliau.

Todėl reikia iš anksto skaidriai aptarti visus egzistuojančius valstybinius nurodymus dėl mokytojų teisių ir pareigų, atsižvelgti į regionų ir vietos savivaldų parengtas direktyvas, mokyklos vadovybės reikalavimus, keliamus kolegialiam grįžtamajam ryšiui, ir apibrėžti, kokiose srityse mokytojų kolektyvas gali pats formuluoti bendrąsias sąlygas. Pastarosiose dažniausiai nusakoma, kas kokią informaciją gauna (konfidencialumas, mokyklos vadovybės vaidmuo).

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kokia yra kolegialaus grįžtamojo ryšio paskirtis ir tikslas?
- ▶ Kokiais principais yra grįstas bendradarbiavimas?
- ▶ Kas yra įsipareigojęs bendradarbiauti mokymosi partnerystėje / mokytojų dalykininkų komandoje (ne visu etatu dirbantys mokytojai, dalykų mokytojai)?
- ▶ Kokį konkretų darbo laiką galima panaudoti kolegialiam grįžtamajam ryšiui?
- ▶ Ką daryti su klase tuo metu, kai jos mokytojas stebi savo kolegos pamoką?
- ▶ Kiek apsilankymų vienas kito pamokose yra numatyta?
- ▶ Kiek laiko trunka apsilankymas pamokoje?
- ▶ Koks laikotarpis skiriamas kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymui?
- ▶ Kokiais kriterijais remiantis kuriamos mokymosi partnerystės / mokytojų dalykininkų komandos?
- ▶ Ar kolegos sudaro konfidencialumo sutartį?
- ▶ Kokią informaciją gauna mokyklos vadovybė (procedūras, rezultatus)?
- ▶ Kokiu būdu kontroliuojamas kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas (mokytojo teikiamos ataskaitos)?
- ▶ Ar egzistuoja papildomi susitarimai (pvz. grįžtamojo ryšio pokalbių struktūra ir eiga, pokalbiams skirtos vietos)?

Naudingi dokumentai

- ▶ Kolegialaus grįžtamojo ryšio koncepcijų ir su juo susijusių susitarimų pavyzdžius rasite: IQES online > Mokykloms > Valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grįžtamasis ryšys
- ▶ Konfidencialumo sutarties pavyzdys

A4 Ugdyti reikiamas mokytojų kompetencijas

Kolegialus grįžtamas ryšys – tai kur kas daugiau nei trumpas malonus apsilankymas pas gretimai dirbantį kolegą. Tik kompetentingas mokytojų kolektyvas yra pajėgus organizuoti efektyvius ir tvarius pamokų stebėjimo bei grįžtamojo ryšio procesus. Stebėjimas ir suvokimas – tai reikli ir klaidinanti veikla. Suvokimą to, kas yra stebima, gali iškreipti vidiniai stebėtojo procesai. Be to, kas jau iš tiesų pastebi viską, kas vyksta. Grįžtamojo ryšio teikimas ir priėmimas taip pat nėra paprasti dalykai. Abiems jiems būdingas „emocinis gylis“: nepagarbus grįžtamas ryšys, lydimas vertinimo ir pasiūlymų teikimo, gali žmogų įžeisti ir įskaudinti. Daugeliui žmonių ne kartą savo gyvenime teko patirti, kad „geranoriško atsiliepimo“ skraiste buvo pridengtas papeikimas arba griežtas įspėjimas. Būtent tokio pobūdžio ankstesnė patirtis neretai sąlygoja pasipriešinimą vien iš techninės pusės suprastai kokybės vadybai.

Mokytojai yra įpratę dažnai ir greitai stebėti bei vertinti. Ši aplinkybė gali pakurstyti mokytojų norą, teikiant kolegialų grįžtamąjį ryšį, pernelyg greitai įvardinti tai, kas jiems atrodo svarbu – juk jie yra savo srities specialistais! Stebėti reikia labai rūpestingai, išsaugant vidinę distanciją.

Dar vienas iššūkis mokytojams – tai mokymąsi skatinantis grįžtamas ryšys, kuris aiškiai įvardija tai, kas buvo pastebėta, neužgauna pašnekovo, suteikia jam impulsų mokytis ir tobulėti ir stiprina kolegialų bendradarbiavimą.

Čia labai praverčia kvalifikacijos tobulinimas, kurio metu įgytų žinių/gebėjimų taikymas praktikoje yra aptariamas ir įtvirtinamas intervizių grupėse (mokytojų dalykininkų komandose) ir tolesniuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose bei praktiniuose mokymuose. Geruose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kurie yra skirti grįžtamojo ryšio kultūros formavimui, vadovaujamasi „pedagoginio biplano“ principu: mes gilinamės į tai, ką reiškia mokymąsi skatinantis grįžtamas ryšys tarp kolegų, kartu plečiame savo kompetencijas teikti mokymąsi skatinantį grįžtamąjį ryšį mokiniams (koučingas mokymosi procese, formuojamasis vertinimas).

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Koks kvalifikacijos tobulinimas būtų mums naudingas?
- ▶ Kokie yra efektyvios pamokos kriterijai?
- ▶ Kaip stebėti nevertinant?
- ▶ Kaip formuluoti grįžtamąją informaciją, kad ji būtų neįžeidžianti ir skatintų mokytis?
- ▶ Kokiomis grįžtamojo ryšio taisyklėmis mes vadovaujamės?

Naudingi dokumentai

- ▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės

A5 Suburti mokytojų mokymosi grupes

Mokytojų kolektyvas pasirenka bendradarbiavimo formą: tandemą, trejetą arba mokytojų dalykininkų komandą.

- ▶ **Tandemo** pranašumas, ypač tuomet, kai kolegialus grįžtamasis ryšys dar tik pradedamas diegti, yra tas, kad tarp partnerių greičiau atsiranda tarpusavio pasitikėjimas, dėl to ir pats kolegialus grįžtamasis ryšys tampa mokytojams labiau priimtinas. Tačiau ši bendradarbiavimo forma gali turėti ir trūkumą – kartais, priklausomai nuo tandemo sudėties, grįžtamojo ryšio partneriai apsiriboja vien „maloniais“ ir paviršutiniškais atsiliepimais.
- ▶ **Trejeta** privalumas yra tas, kad greta pamoką vedančio mokytojo ir ją stebinčio bei grįžtamąjį ryšį teikiančio mokytojo yra dar ir trečias vaidmuo – tai proceso stebėtojas. Surengus tris pamokų stebėjimo ratus, kiekvienas mokytojas turi galimybę išmėginti visus tris vaidmenis, o tai, kaip rodo patirtis, padeda jiems įgyti įdomių įžvalgų, nes leidžia pažvelgti į tą patį dalyką iš skirtingų perspektyvų.
- ▶ **Mokytojų dalykininkų komandos** turi tą privalumą, kad pamokų stebėjimo temos išsirutulioja iš konkretaus bendradarbiavimo pamokinės veiklos srityje. Komandos nariai paprastai yra labai motyvuoti pasigilinti į konkrečius savo pamokinės praktikos klausimus ir pasinaudoti grįžtamojo ryšiu kaip impulsu toliau mokytis bei tobulėti.

Pasirinkus bendradarbiavimo formą, reikia išsiaiškinti, kokiais kriterijais remsis mokytojai burdamiesi į atitinkamas grupes. Yra daug įvairių galimybių: grupes galima sudaryti, pavyzdžiui, pagal ugdymo pakopas, klases, mokomuosius dalykus, pedagogines temas, interesus, tarpusavio simpatijas, profesinę patirtį arba burtų keliu. Čia – priklausomai nuo tikslo ir pamokos stebėjimo temos – pasiteisino tiek homogeniška, tiek heterogeniška grupės sudėtis.

Nesvarbu, kokia bendradarbiavimo forma bus pasirinkta pačioje pradžioje, vėliau bet kuriuo atveju reikėtų burti mokytojų dalykininkų komandas, kurios integruotų kolegialų grįžtamąjį ryšį į savo komandinį darbą kaip savaime suprantamą darbo būdą. Daugiau informacijos apie mokytojų dalykininkų komandų, kaip mokymosi, darbo ir kokybės valdymo grupių, darbo būdą rasite : IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Ar kolegialų grįžtamąjį ryšį turėtų vykdyti tandemai, trejetai ar mokytojų dalykininkų komandos?
- ▶ Kokia turėtų būti tandemų arba trejetų sudėtis? Homogeniška (tos pačios ugdymo pakopos, to paties mokomojo dalyko mokytojai), heterogeniška (skirtingų ugdymo pakopų, klasių ir mokomųjų dalykų mokytojai), nulemta burtų keliu arba asmeninio pasirinkimo?
- ▶ Kaip sudaromos mokytojų dalykininkų komandos?

Naudingi dokumentai

- ▶ Pamokų stebėjimo koncepcijų pavyzdžius rasite čia:
IQES online > Mokykloms > Valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grįžtamasis ryšys
- ▶ Mokytojų dalykininkų komandų sudarymas ir tobulinimas: IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos

A6 Suformuluoti pamokų stebėjimo temas ir parengti bendrą grįžtamojo ryšio instrumentų repertuarą

Kolegialus grįžtamas ryšys būna geras tuomet, kai mokytojai patys įvardija klausimus, kuriais jie norėtų gauti iš savo kolegos grįžtamąjį ryšį. Todėl norint, kad grįžtamas ryšys būtų vaisingas, pirmiausia reikia savęs paklausti, kas domina mane asmeniškai, apie ką norėčiau daugiau sužinoti (→ Gairės „Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas“, žingsnis B2 „Pasirengti pamokos stebėjimui“).

Priklausomai nuo to, kaip toli mokykla yra pažengusi savo grįžtamojo ryšio ir pamokų kokybės tobulinimo praktikoje, gali būti pravartu išskirti bendras pagrindines pamokų stebėjimo temas, kuriomis remiantis mokytojai galėtų formuluoti savo klausimus ir pamokų stebėjimo užduotis.

Kaip elgtis mokyklai, kuri dar tik pradeda diegti kolegialų grįžtamąjį ryšį ir nori stiprinti savitarpio pasitikėjimą bei žengti pirmuosius žingsnius atvirų klasių linkme?

Pradedančiųjų pakopa	Kurti pasitikėjimu paremtą kultūrą
Mokykla	Mokykla neformuluoja jokių bendrų pamokų stebėjimo temų arba suformuluoja tik labai bendro pobūdžio temas.
Pamokos stebėjimo tema	Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, pasirenka stebėjimo temą ir susitaria su jo pamoką stebėsiančiu mokytoju, apie ką jis norėtų gauti grįžtamąjį ryšį.
Pamokos stebėjimo užduotis	Stebėjimo užduotis gali būti atvira (pavyzdžiui: "Atkreipk dėmesį į tai, kas tau kris į akis ir informuok mane apie tai") arba konkreti. Pradžioje pravartu pateikti užduotis, raginančias atkreipti dėmesį į mokinių elgseną pvz.: "Kaip mokiniai bendradarbiauja tarpusavyje?" arba "Stebėk galiniuose suoluose sėdinčius mokinius. Kartais iš ten kyla trukdžiai."
Instrumentai	▶ Pamokos stebėjimo protokolas ▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai (pamoka, mokinių arba mokytojų elgesys)

Praktinės gairės: Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Kokius žingsnius galima rekomenduoti mokyklai, kuri jau yra sukaupusi kolegialaus grįžtamojo ryšio taikymo patirties ir sukūrusi gerą pamatą savitarpio pasitikėjimui.

Pažengusiųjų pakopa	Kurti pasitikėjimu paremtą kultūrą
Mokykla	Mokykla suformuluoja bendras pamokų stebėjimo temas (atsižvelgdama į mokyklos veiklos programą ir pamokos kokybės tobulinimo projektus).
Praktiniai klausimai, į kuriuos koncentruojamas tiek kolegialus, tiek mokinių grįžtamasis ryšys	1-as variantas Mokytojų kolektyvas arba mokytojų dalykininkų komandos suformuluoja savo klausimus, į kuriuos gali būti sutelkiamas dėmesys tiek kolegialiaime, tiek mokinių grįžtamajame ryšyje. → Praktinių klausimų pavyzdžiai yra pateikti priede. Remiantis šiais klausimais, iškilusiais pamokų kokybės tobulinimo praktikoje, suformuluojami pamokos stebėjimo kriterijai, kuriais vadovaujamasi stebint pamokas.
Gera pamoka, į kurią koncentruojamas tiek kolegialus, tiek mokinių grįžtamasis ryšys	2-as variantas Mokyklos organizuojamame kvalifikacijos tobulinimo renginyje mokytojų kolektyvas (remdamasis savo patirtimi, moksliniais pamokų tyrimais) išnagrinėja kriterijus, kurie apsprendžia geros pamokos kokybę. Po to susitariama, kokiose pamokos kokybės srityse mokykla ateinančių 2-3 metų laikotarpyje ketina siekti konkrečių teigiamų poslinkių (pvz. klasės valdyme arba mokinių aktyvinyje).
Pamokos stebėjimo tema	Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, pasirenka vieną iš mokyklos suformuluotų bendrų pamokų stebėjimo temų.
Pamokos stebėjimo užduotis su konkrečiais klausimais	1-as variantas Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, susitaria su jo pamoką stebėsiančiu mokytoju, kokia bus tiksli stebėjimo užduotis. Dažnai pravartu sutelkti dėmesį į tarpusavio ryšį tarp mokymo būdų ir mokymosi būdų, pvz.: "Kaip mokiniai vykdo mano darbo nurodymus? Ar aiškiai formuluoju jiems darbo nurodymus?" arba: "Kaip aš remiu savarankišką mokinių mokymąsi?"
Pamokos stebėjimo užduotis su geros pamokos kriterijais	2-as variantas Pamoka stebima, vadovaujantis geros pamokos kriterijais ir indikatoriais. Pamoką stebintis mokytojas gali naudotis instrumentais, kurie buvo parengti remiantis efektyvios pamokos tyrimais (žr. žemiau).
Instrumentai	Mokytojų kolektyvas parengia bendrą grįžtamojo ryšio instrumentų repertuarą, juos taiko ir įvertina praktinį jų tinkamumą. ▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas (su kriterijais dešimčiai geros pamokos požymių) ▶ IQES instrumentas GR20a: Pagalbinė priemonė, skirta pamokų stebėjimo protokole išskirtų kokybės kriterijų įvertinimui (su pavyzdžiais ir indikatoriais) ▶ Kiti instrumentai, pasirenkami pagal pamokos stebėjimo užduotį

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kuo yra suinteresuoti kolegialaus grįžtamojo ryšio dalyviai: Geriau pažinti savo kolegas? Pasirinkti idėjų savo pamokoms? Pasimokyti iš savo kolegų? Išgirsti kito nuomonę aktualiais klausimais? Šį tą sužinoti apie savo ypatybes, kurių aš pats nepažįstu? Gauti specialisto atsiliepimą apie stebėtos pamokos atitiktį deklaruojamiems, tyrimų išvadamis pagrįstiems pamokos kokybės kriterijams?
- ▶ Kuo remiantis buvo suformuluotos pagrindinės pamokos stebėjimo temos: ar jas suformulavo pats mokytojas, ar jis tai padarė pasiremdamas mokslinių tyrimų išvadamis pagrįstais instrumentais?
- ▶ Ar pamokų stebėjimo temos yra individualios ar bendros (mokytojų kolektyvui, mokymosi partnerystei, mokytojų dalykininkų komandai)?
- ▶ Kokie geros pamokos kriterijai buvo pasirinkti?
- ▶ Kokį instrumentą rinktis, norint sutelkti dėmesį į suformuluotas pamokų stebėjimo temas ir dokumentuoti jas grįžtamajam ryšiui?
- ▶ Kokių reikia raštiškų pagalbinių priemonių?

Naudingi dokumentai ir instrumentai

- ▶ Pamokos stebėjimo protokolas
- ▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai (pamoka, mokinių arba mokytojų elgesys)
- ▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas (su kriterijais dešimčiai geros pamokos požymių)
- ▶ IQES instrumentas GR20a: Pagalbinė priemonė, skirta pamokų stebėjimo protokole išskirtų kokybės kriterijų įvertinimui (su pavyzdžiais ir indikatoriais)
- ▶ Kiti instrumentai, pasirenkami pagal pamokos stebėjimo užduotį

A7 Įvertinti kolegialaus grįžtamojo ryšio patirtį

Kolegialaus grįžtamojo ryšio praktika neturėtų „išsikvėpti“ ir būti vykdoma tik iš pareigos. Todėl būtina įvertinti pamokų stebėjimo ir kolegialaus grįžtamojo ryšio patirtį. Tą reikia daryti dviem lygmenimis:

Vertinimo vieta	Vertinimo fokusas
Tandemai, trejetai arba mokytojų dalykininkų komandos	<i>Grupė</i> Ko galime išmokti savo grupėje? Kaip mes bendradarbiavome? Ką kolegialaus grįžtamojo ryšio dalyviai vertina kaip naudingą patirtį, skatinančią juos mokytis, kas sukėlė jiems sunkumų? <i>Mokykla</i> Kaip vertiname kolegialaus grįžtamojo ryšio įdiegimą mokyklos lygmenyje? Ar esamos sąlygos yra palankios efektyviai ir diferencijuotai grįžtamojo ryšio praktikai? Į kokias temas reikėtų pasigilinti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose / pedagogų pasitarimuose.
Mokykla	<i>Mokykla</i> Ar iš skirtingų ataskaitų, kurias pateikė kolegialaus grįžtamojo ryšio įgyvendinimo grupės, išsikristalizuoja bendri klausimai? Ką reikėtų išsiaiškinti mokyklos lygmenyje? Kaip galima būtų tobulinti kolegialų grįžtamąjį ryšį, kad jis būtų naudingas ir mokytojams ir mokiniams?

Norint, kad mokytojų mokymosi grupės gerai funkcionuotų, reikia reflektuoti bendradarbiavimą ir jo rezultatus.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kaip mokytojai vertina dabartinę kolegialaus grįžtamojo ryšio praktiką?
- ▶ Ar kolegialaus grįžtamojo ryšio praktika stiprina mokytojų profesionalumą, ar teikia ji mokytojams dalykinę bei socialinę paramą?
- ▶ Kokius atsakymus pateikė kolegialus grįžtamasis ryšys į mūsų praktinius klausimus?
- ▶ Kokios sąlygos leistų padidinti kolegialaus grįžtamojo ryšio naudą pamokoms?
- ▶ Ar pasiteisino išbandytieji grįžtamojo ryšio instrumentai?
- ▶ Kaip galima būtų optimizuoti grįžtamojo ryšio koncepciją?

Naudingi metodai

- ▶ Čia rasite įvairių metodų, padėsiančių Jums mokytojų kolektyve moderuoti sukauptos patirties analizę bei jos vertinimą: IQES online > Mokytojų dalykininkų komandoms > Moderavimo metodų portfelis

Paruoštukės ir instrumentai

▶ IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė.....	16
▶ Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūrą.....	17
▶ Vidinio mokyklos susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio pavyzdys.....	21
▶ Konfidencialumo sutarties pavyzdys.....	30
▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui.....	31
▶ Pamokos stebėjimo protokolas.....	33
▶ Klausimai, skirti grįžtamojo ryšio parengimui.....	34
▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai.....	37
▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas.....	39

Individualaus grįžtamojo ryšio ir profesinio mokymosi praktika

	1-a pakopa: menkai išvystyta praktika	2-a pakopa: pagrindiniai reikalavimai, keliami pajėgiai veikti praktikai, yra išpildyti	3-ia pakopa: praktika yra gerai išvystyta	4-a pakopa: puiki praktika, nuolatinis profesinis mokymasis	Įsivertinimas			
					1	2	3	4
Požiūris ir praktika	Nėra beveik jokių požymių, kad grįžtamasis ryšys būtų taikomas sąmoningai. Jeigu apskritai pasitelkiamas grįžtamasis ryšys, tai yra daroma neformaliai ir atsitiktinai, jis nėra naudojamas individualiam mokymuisi.	Pastebimi pirmieji sąmoningai organizuojamos grįžtamojo ryšio ir pedagoginės veiklos tobulinimo praktikos daigai. Pavieniais atvejais grįžtamasis ryšys naudojamas savo pedagoginės praktikos optimizavimui.	Didžioji dauguma mokyklos darbuotojų (mokyklos vadovybė, mokytojai ir kt.) reguliariai iš skirtingų šaltinių gauna grįžtamąjį ryšį. Grįžtamojo ryšio kultūra yra paremta tarpusavio pasitikėjimu. Kvalifikacijos tobulinimo renginiuose gilinamos žinios, kurių reikia gerai grįžtamojo ryšio praktikai.	Grįžtamojo ryšio ir pedagoginės veiklos tobulinimo procesų dėmesio centre yra klausimas, kokia pamoka gali prisidėti prie teigiamos mokinių mokymosi patirties ir jų mokymosi sėkmės.				
Poveikis ir veiksmingumas	Individualus grįžtamasis ryšys nedaro beveik jokio poveikio. Grįžtamasis ryšys nėra produktyviai išnaudojamas kaip mokymosi galimybė, padedanti optimizuoti savo pedagoginę praktiką.	Grįžtamasis ryšys pavieniais atvejais naudojamas kaip impulsas refleksijai. Pastebimi pirmieji teigiamo poveikio, kurį grįžtamasis ryšys daro mokytojų pedagoginei praktikai, požymiai.	Grįžtamajame ryšyje dalyvaujantys asmenys (pvz. mokiniai) teigiamai vertina grįžtamojo ryšio poveikį, kurį šis daro pedagoginės praktikos organizavimui ir tarpusavio santykiams.	Grįžtamasis ryšys yra įsitvirtinęs kaip svarbi profesinio mokymosi sudėtinė dalis. Grįžtamojo ryšio rezultatai yra naudojami savo pedagoginės praktikos refleksijai ir tobulinimui.				
Institucionalizavimas	Grįžtamasis ryšys laikomas išskirtinai individualiu, asmeniniu reikalu.	Parengti pirmieji bendri (iš dalies dvišaliai) susitarimai ir taisyklės dėl grįžtamojo ryšio praktikos. Rengiama grįžtamojo ryšio koncepcija.	Mokykla taiko diferencijuotą grįžtamojo ryšio praktiką. Ji yra apibrėžusi jo taikymo dažnumą, metodus, dalyvavimą, įsipareigojimus, sėkmės indikatorius. Mokykla pasitelkia išbandytus instrumentus.	Mokykla reguliariai peržiūri savo grįžtamojo ryšio praktiką. Ji įvertina įgytą patirtį, reflektuoja grįžtamojo ryšio tikslus ir rezultatus ir optimizuoja koncepciją, metodus bei instrumentus.				
	Prašom įvertinti, kurioje pakopoje Jūsų mokykloje yra praktikuojamos žemiau išvardintos grįžtamojo ryšio formos.			Praktinio taikymo pakopa				Pedagoginės naudos ir tolesnės plėtros galimybių vertinimas
				1	2	3	4	
	A Mokinių grįžtamasis ryšys							
	B Kolegialus grįžtamasis ryšys (pamokų stebėjimas)							
	C Tėvų grįžtamasis ryšys							
	D Tarpklasinės mokymosi pasiekimų patikros taikymas (pvz. Klassencockpit)							

Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūrą

Parengė: Mauro Cilurzo, Claudia Meier, Agnes Dittli Epp, Lerngruppe QM, PH Luzern 2012/13

Tikslai:

- išsiaiškinti principinius klausimus, turinčius reikšmės grįžtamojo ryšio kultūros kūrimui ir formavimui.
- grįžtamojo ryšio kultūrą sėkmingai, veiksmingai ir tvariai integruoti į mokyklos kokybės vadybos sistemą.
- grįžtamąjį ryšį mokykloje traktuoti ne tik kaip taikytiną techniką, bet ir kaip kultūrą bei nuostatą.

Instrumentai:

- IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė (kokybės tobulinimas, vertinimas, grįžtamojo ryšio kultūra)
- papildomas instrumentas: mokyklos grįžtamojo ryšio kultūros situacijos analizė
- SSGG analizė - kolegialaus pamokų stebėjimo/ mokinių grįžtamojo ryšio / tėvų grįžtamojo ryšio analizės

Lūkesčiai, siejami su esamos būklės analize ir kitomis analizėmis:

- ištirti dabartinę savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūros būklę
- išsiaiškinti, kokių konkrečių tikslų šiuo metu yra siekiama pamokų kokybės tobulinimu
- išsiaiškinti, kokią/kokias grįžtamojo ryšio formą/formas derėtų įdiegti pirmiausia
- išsiaiškinti, į kokius reikalavimus / dabartines sąlygas, ypatumus reikia atsižvilgti siekiant sėkmingai įdiegti grįžtamąjį ryšį.
- ištirti, ko iš grįžtamojo ryšio kultūros / tam tikros grįžtamojo ryšio formos tikisi mokyklos vadovybė arba mokytojai
- atskleisti bei atpažinti galimas kliūtis
- nustatyti, į kokias svarbias temas, į kokį turinį reikia atkreipti dėmesį

Veikimo būdas:

- mokyklos vadovybė užpildo instrumentą, skirtą kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizei, ir atlieka grįžtamojo ryšio kultūros situacijos analizę
- mokytojai, dirbdami individualiai ir grupėmis, užpildo situacijos analizės 2-ąjį punktą
- mokyklos vadovybė parengia galutinę viso proceso išvadą

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Tema	Vertinimas
1. Žinomi veiksniai, mokyklos aprašymas/ mokytojai	Mokyklos veiklos rūšis / mokytojų skaičius / vadovybė /
	Kantono/ federacinės žemės/atsakingų institucijų direktyvos
	Reikalavimai, keliami grįžtamajam ryšiui mokyklos vizija/mokyklos veiklos programa/metinis veiklos planas/ kokybės vadybos koncepcija
	Numatyti/vykdomi projektai Dabartinė pamokų kokybės tobulinimo proceso būklė Mokyklos veiklos programos ir metinio veiklos plano tikslai
2. Savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūros analizė	Lūkesčiai, kuriuos mokyklos vadovybė kelia grįžtamajam ryšiui, remiantis SSGG analize <i>(individualus darbas ir darbas grupėje)</i>
	Lūkesčiai, kuriuos mokytojai kelia grįžtamajam ryšiui, remiantis SSGG analize <i>(individualus darbas ir darbas grupėje)</i>
	SSGG analizės išvada
	Galimybės integruoti grįžtamąjį ryšį į vykstantį pamokų kokybės tobulinimo procesą / vykdomus projektus

SSEG analizė

(stiprybės – silpnybės – galimybės – grėsmės)

Lūkesčiai ir patirtis, kuriuos mokytojai sieja su grįžtamojo ryšiu

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Grįžtamojo ryšio forma: **kolegialus pamokų stebėjimas**

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Grįžtamojo ryšio forma: **mokinių grįžtamasis ryšys**

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Grįžtamojo ryšio forma: **tėvų grįžtamasis ryšys**

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Kolegialus grįžtamasis ryšys: apibrėžimas, prasmė ir eiga

Kas yra grįžtamasis ryšys?

Kolegų teikiami atsiliepimai, paremti savitarpio pasitikėjimu. (Taigi tai nėra kvalifikuojantis vertinimas. Kolegialus grįžtamasis ryšys negalimas esant hierarchiniam santykiui.)

Kokia yra kolegialaus grįžtamojo ryšio prasmė?

- ▶ savęs pažinimas
- ▶ savęs tobulinimas
- ▶ „aklosios zonos“ nušvietimas
- ▶ galimybė būsimose situacijose pagerinti savo veiklą
- ▶ to, kaip pats matai/suvoki savo pamoką, praturtinimas kito pamokos matymu/suvokimu
- ▶ darbo palengvinimas (taip pat ir pernelyg aukštų reikalavimų sau sumažinimas)
- ▶ pasitikėjimas
- ▶ sprendimai
- ▶ apsauga nuo „perdegimo“
- ▶ signalas mokiniams, jog mes stengiamės gerinti pamokos kokybę

Grįžtamojo ryšio pokalbio eiga

1. **Pertrauka**, jeigu jos pageidaujama.
2. Erdvė **spontaniškiems** grįžtamojo ryšio gavėjo **pasisakymams**. Grįžtamojo ryšio gavėjas prašo stebėtojo pateikti jam grįžtamąją informaciją.
3. **Stebėtojas** iliustruoja tai, ką jis pastebėjo, įvardindamas **konkrečius veiksmus** bei elgesį. Jis išsako savo **subjektyvius jausmus**, samprotavimus, jam kilusius klausimus.
4. **Grįžtamojo ryšio gavėjas** klausosi ir pasižymi tai, kas jam svarbu, grįžtamojo ryšio vertinimo lape (*Mano grįžtamasis ryšys*); užduoda tikslinamuosius klausimus, siekdamas išsiaiškinti turinį; paprašo (jeigu to reikia) aprašyti konkretų elgesį.
5. **Grįžtamojo ryšio gavėjas** įvertina, **kokią reikšmę jam turi gauti impulsai bei informacija ir supažindina stebėtoją su savo vertinimu**.
6. **Refleksija**: kaip grįžtamojo pokalbio metu jautėsi jo dalyviai?
7. Kokią kolegialaus grįžtamojo ryšio metu įgytą patirtį bei įžvalgas vertėtų aptarti grupėje, nesiejant jų su stebėtu asmeniu? Tai surašoma **į grupei skirtos grįžtamosios informacijos lapą**.
8. Grįžtamojo ryšio gavėjas įvertina, kokią reikšmę jam turėjo grįžtamojo ryšio pokalbis. (*Mano grįžtamasis ryšys*)

Grįžtamojo ryšio teikimas

Aš teikiu **draugei/draugui** grįžtamąją informaciją.

- ▶ Aš kalbu **pirmuoju asmeniu** („aš“ asmeniu perteikiamos žinios). (Aš mačiau..., o ne: buvo matyti...)
- ▶ Aš aprašau **konkretų veiksmą/elgesį**. (Ką nufilmuotų vaizdo kamera?)
- ▶ Aš **domiuosi** savo pašnekovu. (Susidomėjimą rodantys **tiriamieji klausimai** dažnai suteikia daugiau impulsų refleksijai nei vertinantys teiginiai ar patarimai.)

- ▶ Aš **paissau** savo partnerės/partnerio. (Neverbaliniai signalai suteikia man informacijos apie tai, kaip jis/ji jaučiasi.)
- ▶ Aš pasakau savo pašnekovui, **ko išmokau** lankydamasis jo pamokoje.
- ▶ Aš laikausi **susitarimų**.
- ▶ Pateikiu **teigiamą** grįžtamąją informaciją (pvz.: Ko aš išmokau?).
- ▶ Esu **sąžiningas**. (Nepatekti į „kito asmens tausojo“ pinkles)
- ▶ Aš negalvoju už savo partnerį. Tą gali padaryti jis pats. (pvz. „Tu tai padarei dėl to, kad ...“)
- ▶ Atsargiai formuluoti klausimus! (Klausimu: „Argi tu nepastebėjai, kad ...?“ Jūs išreiškiate vertinimą. Jeigu klausiate, paaiškinkite, kodėl tą darote.)
- ▶ Vengti apibendrinimų ir moralizavimo (nesakyti: „reikėtų...“, „Mokytojai privalo...“).
- ▶ Grįžtamojo ryšio pokalbis nėra vertinimo pokalbis, be to jis nėra skirtas tam, įrodytumėte savo gebėjimą vertinti!
- ▶ Pačiam prašyti grįžtamosios informacijos („kaip Tu priėmėi mano grįžtamąjį ryšį? Kokius jausmus jis tavyje sukėlė?“)

Grįžtamojo ryšio priėmimas

Aš esu **atviras** žvilgsniui bei pastebėjimams iš šalies.

Aš priimu grįžtamąją informaciją iš **draugės/draugo**.

- ▶ Aš klausausi **priimdamas** tai, kas man sakoma. (Ko galiu pasimokyti iš to, ką girdžiu, net jeigu mane tai galbūt trikdo ir aš jaučiu poreikį teisintis? - Kilus norui teisintis „*Taip, bet ...*“, reikėtų tai pastebėti ir atidėti vėlesniam laikui! Savo nuomonę galėsite išsakyti vėliau.)
- ▶ Aš **aktyviai** klausausi. (Jeigu kažkas man nėra aišku - perklausiu arba pakartoju tai, ką girdėjau, savais žodžiais. ⇒ Dėmesio! Pokalbio metu neperimti iniciatyvos į savo rankas!)
- ▶ Aš suteikiu grįžtamąją informaciją apie tai, kokias **mintis, jausmus, vaizdinius** manyje pažadino tai, ką išgirdau. („Mane labai nustebino tai, kad...“ ⇒ Tai gali palengvinti tolesnį klausymąsi, tačiau tuo gali būti ir piktnaudžiaujama)
- ▶ Galiausiai: kokia grįžtamoji informacija buvo man naudinga, o kokia nesutapo su mano pačios/paties „suvokimo modeliais“.

Grįžtamojo ryšio moderavimas

Norėčiau, kad pokalbis būtų sėkmingas. Aš išsaugau dalykinį požiūrį neutralią poziciją ir pasirūpinu, kad sąlygos pokalbiui būtų palankios.

- ▶ Primenu apie pokalbio **konfidencialumą**.
- ▶ Seku, kad būtų laikomasi **susitarimų**.
- ▶ Seku, kad būtų laikomasi **grįžtamojo ryšio taisyklių**.
- ▶ Paissau pokalbio partnerių (Neverbaliniai signalai suteikia man informacijos apie tai, kaip jie jaučiasi.)
- ▶ Prireikęs pokalbį pertraukiu. (Metalygmenyje atkreipiu dėmesį į **mokymąsi skatinantį** grįžtamojo ryšio **pobūdį**.)
- ▶ Pamokos stebėjimo protokolas priklauso stebėtam asmeniui.
- ▶ Pabaigoje drauge reflektuojamas grįžtamojo ryšio pokalbis.
- ▶ Susitariama ir užfiksuojama, kuriuos grįžtamojo ryšio rezultatus reikėtų perduoti grupei. (Grįžtamoji informacija, skirta grupei).

Mano grįžtamasis ryšys

Man svarbi grįžtamoji informacija:

Kur susilaukiau pastiprinimo:

Ką noriu išbandyti:

Grįžtamoji informacija, skirta grupei

Grįžtamojo ryšio pokalbio data	Dalyviai
Kas, mūsų požiūriu, buvo gerai? Kada mes gerai jautėmės? Ko mes išmokome? Kas mums yra svarbu? Ką mes suvokėme?:	
Ką reikėtų pagerinti? Kada mes blogai jautėmės? Ką reikėtų keisti?:	

Šaltinis: Hugo-Eckener-Schule, Kaufmännische Schule, Friedrichshafen

Grįžtamoji informacija, skirta ...

Kas, mano požiūriu, buvo gerai? Kada aš gerai jaučiausi? Ko aš išmokau? Kas man yra svarbu? Ką aš suvokiau?:

Ką, mano požiūriu, reikėtų pagerinti? Kada aš blogai jaučiausi? Ką reikėtų keisti? (eigą, priemones ...):

Šaltinis: Hugo-Eckener-Schule, Kaufmännische Schule, Friedrichshafen

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas neapibrėžtam grįžtamajam ryšiui

Kas man krenta į akis?	Kodėl man tai krenta į akis? (Koks yra mano (slaptas) standartas?)

Pamokos stebėjimo protokolai, skirtas konkrečiai temai

Tema: savarankiškumo ugdymas

Konkretūs stebėjimo aspektai: Mokytojas ...

- ▶ palieka mokiniams galimybę patiems išsikelti tikslus.
- ▶ skatina mokinius savarankiškai ieškoti sprendimo galimybių.
- ▶ atsižvelgia į mokinių pasiūlymus.
- ▶ suteikia mokiniams galimybę susidaryti savo nuomonę svarbiais klausimais.
- ▶ domisi mokinių idėjomis ir pasiūlymais.
- ▶ suteikdamas mokiniams tinkamą pagalbą, leidžia jiems patiems įsivertinti savo mokymosi rezultatus.

Tema: problemiškos klasės valdymas

Konkretūs stebėjimo aspektai: Mokytojas ...

- ▶ atsižvelgia į mokinių poreikius.
- ▶ motyvuoja mokinius.
- ▶ tinkamai reaguoja į trukdžius.
- ▶ teikia aiškius darbo nurodymus.
- ▶ demonstruoja ramybę ir susidomėjimą.
- ▶ taiko įvairius darbo metodus.

Tema: pervargimas darbe

Konkretūs stebėjimo aspektai:

- ▶ Mokiniai daug veiksmų atlieka patys (pvz.: rašo lentoje.)
- ▶ Kartkartėmis įterpiami tylaus darbo etapai.
- ▶ Mokytojas pasidalija su mokiniais savo jausmais.
- ▶ Mokytojas leidžia aiškiai suprasti, kai kažkas jam tampa nebepakenčiamu.
- ▶ Tarpusavio bendravimas yra draugiškas.
- ▶ Yra paisoma pokalbio taisyklių (pvz. kalba tik tas, kuris pakėlė ranką.)
- ▶ Mokytoja atsižvelgia į tuometinę klasės situaciją (pirmenybė teikiama mokiniams, o ne suplanuotai medžiagai).

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas konkrečiai temai

Tema
Konkretūs stebėjimo aspektai
Kas buvo pastebėta

Kontrolinis sąrašas, skirtas pasirengti kolegialaus grįžtamojo ryšio pokalbiui

Ar su grįžtamojo ryšio teikėju ir moderatoriumi yra susitarta dėl grįžtamojo ryšio pokalbio datos (Šis pokalbis turėtų sekti tuoj po apsilankymo pamokoje. Jeigu pokalbyje dalyvauja grįžtamojo ryšio teikėjas ir jo gavėjas, jam reikėtų numatyti 2 valandas, o jeigu jų pokalbį veda moderatorius - 1 valandą).

Ar susitarta dėl pavadavimo?

Ar surasta patalpa pokalbiui?

Ar informuota apie tai klasė?

Ar nuspręsta dėl grįžtamojo ryšio pobūdžio? (Ar grįžtamasis ryšys yra neapibrėžtas, ar skirtas konkrečiai temai? Jeigu jis skirtas konkrečiai temai, kokia tai yra tema ir kokie konkretūs stebėjimo aspektai siejami su šia tema?)

Ar parengta tam reikiama dokumentacija?

Ar užpildytas grupei skirtos grįžtamosios informacijos lapas?

Konfidencialumo sutartis

Mes įsipareigojame būti atviri vienas kito atžvilgiu ir saugoti konfidencialumą išorės atžvilgiu. Diskretiškumo laipsnį nustato tik tas asmuo, kurio pamokoje yra lankomasi, o pamokoje besilankantis asmuo turi jo paisyti. Jeigu stebint pamoką nustatomi nusižengimai profesinei mokytojo misijai arba profesinės etikos taisyklėms, abu grįžtamojo ryšio partneriai susitaria dėl tolesnių žingsnių. Tokiu atveju būtina informuoti mokyklos vadovybę.

Vieta ir data:

Pamokoje besilankantis asmuo:

Asmuo, kurio pamokoje yra lankomasi:

Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui

Grįžtamojo ryšio teikimas

Taisyklės	Pagrindimas
1) Teikti grįžtamąjį ryšį taip pat ir apie teigiamus dalykus.	Teigiamo turinio grįžtamas ryšys pagerina pokalbio atmosferą. Tuomet pašnekovui yra lengviau priimti ir neigiamo turinio grįžtamąjį ryšį.
2) Grįžtamąjį ryšį reikia formuluoti taip, kad jį būtų galima apgęžti ir į kitą pusę, tai reiškia jog tai, ką aš sakau savo partneriui, šis tokiu pačiu tonu turėtų galėti pasakyti ir apie mane.	Atsiliepimų apgęžiamumas yra lygiaverčių partnerių tarpusavio santykių požymis.
3) Grįžtamas ryšys turi būti siejamas su konkrečia elgsena, kurią galima būtų keisti (o ne su visa asmenybe). Neanalizuoti savo pašnekovo ir nepsichologizuoti!	Grįžtamojo ryšio teikėjas negali aprašyti visos asmenybės, o grįžtamojo ryšio gavėjas negali savo asmenybės pakeisti. Nėra jokios prasmės atkreipti pašnekovo dėmesį į trūkumus, kurių šis nėra pajėgus pakeisti. Į analizę grįžtamojo ryšio gavėjas reaguoja kaip į psichologinę grėsmę, jis užsislendžia savyje.
4) Grįžtamąjį ryšį reikėtų teikti tuoj po stebėtos pamokos, tačiau būtina atsižvelgti tiek į savo paties, tiek į pašnekovo psichologinę būseną.	Tuoj po stebėtos pamokos yra lengviau susieti grįžtamąjį ryšį su realia situacija. Tačiau jeigu asmenys patiria didelius psichologinius sunkumus, jie nėra pajėgūs nei deramai teikti grįžtamąjį ryšį, nei jį priimti.
5) Ne vertinti, o aprašyti savo įspūdį.	Antraip grįžtamas ryšys bus suvokiamas kaip nepagrįsta kritika.
6) Aiškiai atskirti tai, kas buvo pastebėta, nuo spėjimų ir jausmų.	Antraip pašnekovas remsis klaidingomis prielaidomis.
7) Jausmus įvardinti tiesiogine forma, kalbant pirmuoju („aš“) asmeniu.	Antruoju („tu“) asmeniu formuluojami atsiliepimai suvokiami kaip kritika, o beasmene forma – kaip įpareigojančios normos. Abiejų tipų atsiliepimus yra sunku priimti.
8) Grįžtamąjį ryšį reikia formuluoti aiškiai ir tiksliai. Galima paprašyti pašnekovo apibendrinti tai, kaip jis suprato grįžtamąjį ryšį.	Dėl neaiškiai ar netiksliai suformuluoto grįžtamojo ryšio gali kilti nesusipratimų.
9) Pokalbio pradžioje suteikti grįžtamojo ryšio gavėjui galimybę pačiam įsivertinti savo pamoką.	Tai dažnai užkerta kelią vėlesniems pasiteisinimams, nepagrįstai kritikai, paaiškina aplinkybes bei priežastis, suteikia galimybę įvardinti daugybę dalykų, kurių vėliau nebereikia minėti grįžtamajame ryšyje.

4 žingsniai

Atsiliepiamus formuluoti tik pirmuoju („aš“) asmeniu:

- 1) Aš mačiau/man krito į akis.... (matymas)
- 2) Aš manau... (aiškinimas, interpretavimas)
- 3) Man kilo jausmas; man tai reiškia, kad... (jausmai, vertybės)
- 4) Pageidavimas (Aš norėčiau, kad...) / pasiūlymas (Isivaizduočiau/manychiau, kad...)

Grįžtamojo ryšio priėmimas

Taisyklės	Pagrindimas
1) Nuostata: grįžtamasis ryšys kaip šansas	Teigiama principinė pozicija – kad grįžtamasis ryšys atveria galimybes komunikacijai ir asmeniniams mokymosi procesams – palengvina grįžtamojo ryšio priėmimą.
2) Aktyviai klausytis (galima perklausti).	Grįžtamasis ryšys reikalauja įdėmaus klausymosi. Grįžtamoji informacija yra naudinga tik tuo atveju, jeigu ji buvo iki galo ir teisingai suprasta.
3) Būti atviram ir stengtis apsiriboti tik klausymusi. Prireikus paaiškinti savo elgesį, tačiau neteisinti jo.	Iš karto pateikti kontrargumentai ir pasiteisinimai priverčia grįžtamojo ryšio teikėją pasijusti neteisiu ir atima jam drąsą.
Pozicija	Aš dėkoju Tau už grįžtamąjį ryšį ir pagalvosiu apie tai, kas buvo pasakyta. Tačiau aš esu pasaulyje ne tam, kad būčiau toks, kokiu jūs norite mane matyti. (Fritz Perls)

Pamokos stebėjimo protokolas

Data, laikas	Apsilankymas pamokoje pas	Mokomasis dalykas	Puslapis
--------------	---------------------------------	-------------------	----------

Laikas	Pamokos stebėjimas (Ką aš matau, kas vyksta)	Mano aiškinimas/interpretacija (Ką aš manau, mano samprotavimai, mano klausimai)	Ką reikėtų aptarti? (Tema/klausimas)

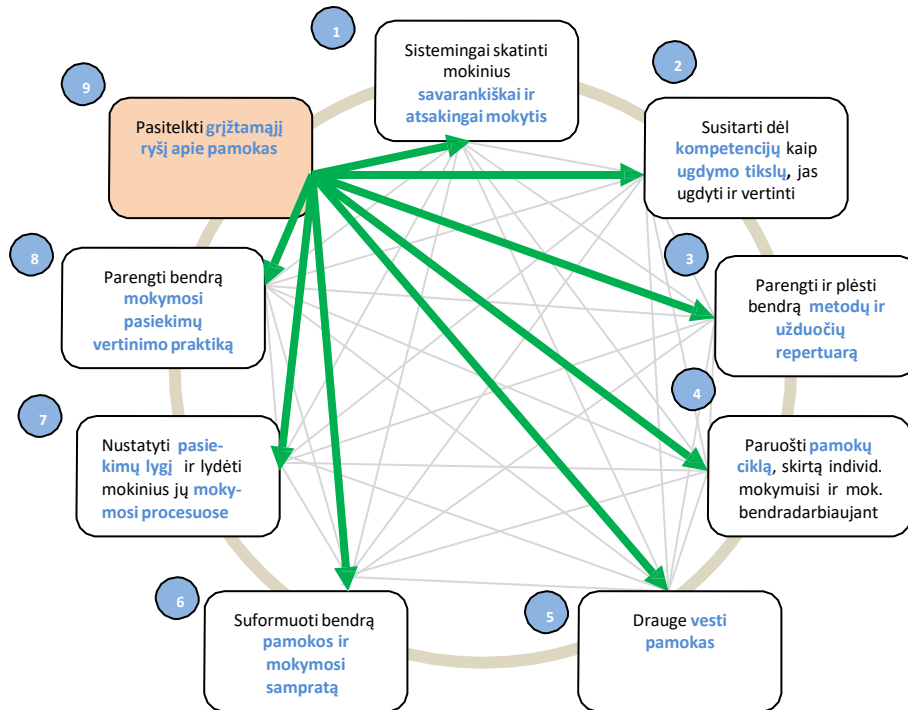
Parengė: Beratungsteam (liet. Konsultantų komanda) schulentwicklung.ch

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Klausimai, skirti grįžtamojo ryšio parengimui

Mokytojų kolektyvas arba mokytojų dalykininkų komanda suformuluoja savo klausimus, į kuriuos koncentruojamasi kolegialame arba mokinių grįžtamajame ryšyje.

Formuluojant tokius klausimus galima, pavyzdžiui, pasiremti veiklos sritimis, skirtomis pamokų kokybės tobulinimui:

Sistemiškai skatinti mokinius savarankiškai ir atsakingai mokytis

- Kokios atviros pamokos formos ypač pasiteisina, siekiant skatinti mokinius savarankiškai ir atsakingai mokytis?
- Kokios mokymo(si) formos ypatingai tinka tam tikroms mokinių grupėms (berniukams ir mergaitėms, vaikams ir jaunuoliams iš išsilavinusio arba menkai išsilavinusio visuomenės sluoksnio ir t.t.)?
- Kokia yra vaikų ir jaunuolių patirtis, susijusi su individualiu mokymusi, mokymusi bendradarbiaujant ir mokymusi mokytis? Kokie yra jų poreikiai? Kaip galima būtų juos dar geriau remti taikant šias tris savarankiško ir atsakingo mokymosi formas?

Susitarti, kokios dalykinės ir bendrosios kompetencijos bus laikomos ugdymo tikslais, jas ugdyti bei vertinti

- Kokios yra skirtingų mokinių grupių mokymosi prielaidos (nuostatos, mokymosi technikos, darbinė ir socialinė elgsena ir t.t.)?

Autorius: Gerold Brägger, schulentwicklung.ch

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

- Koks yra mūsų mokinių savarankiškumo laipsnis, kuomet jie mokosi, atlieka namų darbus arba ruošiasi egzaminams/kontroliniams darbams?
- Kokių mokymosi kompetencijų reikia mokiniams, kad jie galėtų dar savarankiškiau mokytis?
- Ar sėkmingai klostosi mokinių karjera? Kaip jiems sekasi aukštesnės pakopos mokyklose ir/arba profesinėje veikloje? Kaip buvę mokiniai vertina mūsų pamokas, atsižvelgdami į reikalavimus, kurie jiems keliami aukštesnės pakopos mokyklose arba profesinėje veikloje?

Parengti ir plėsti bendrą metodų ir užduočių repertuarą

- Kokie metodai ir mokymosi formos, skirti individualiam mokymuisi bei mokymuisi bendradarbiaujant, tinka mokiniams pagal amžių, juos motyvuoja ir padeda jiems įgyti bei įtvirtinti kompetencijas?
- Ar mūsų parengtos mokymosi užduotys suteikia mokiniams galimybę taikyti individualius mokymosi būdus? Ar leidžia jos mokiniams dirbti individualiu tempu, pagal savo pasiekimų lygį?

Paruošti pamokų ciklus, skirtus individualiam mokymuisi ir mokymuisi bendradarbiaujant

- Ką mąno mokiniai apie pamokų ciklą, ką jie patyrė jo metu? Ar kažkam reikalavimai buvo pernelyg aukšti arba pernelyg žemi? Kokius klausimus mokiniai kelia? Kokių jie turi pasiūlymų?
- Ar pavyko šio pamokų ciklo metu pasiekti, kad mokiniai – pagal savo pasiekimų lygį ir individualų darbinį pajėgumą – intensyviai gilintųsi į mokomąją medžiagą?
- Į ką galime atkreipti dėmesį, lankydamiesi vienas kito pamokose, kas bylotų apie mokinių skatinimą aktyviai, savarankiškai mokytis arba apie kitus geros pamokos požymius, kaip kad aiškią pamokos struktūrą, teigiamą požiūrį į klaidas ir t.t.?

Drauge vesti pamokas

- Kokį vaidmenį atlieka kiekvienas iš mūsų, drauge vedant pamoką? Kas mums gerai sekasi, o ką dar reikėtų pasiaiškinti? Kaip mūsų vaidmenis suvokia mokiniai?
- Kaip galėtume dar geriau išnaudoti tuos privalumus, kuriuos mums, mokytojams, suteikia komandinis darbas pamokų metu?

Suformuoti bendrą pamokos ir mokymosi sampratą

- Kaip mokiniai vertina pamokose vyraujantį mikroklimatą arba kitus geros pamokos požymius, pavyzdžiui klasės valdymą, deramą metodų ir socialinių darbo/mokymosi formų kaitą ir t.t.?
- Į ką galime atkreipti dėmesį, lankydamiesi vienas kito pamokose, kas bylotų apie mokinių skatinimą aktyviai, savarankiškai mokytis arba apie kitus geros pamokos požymius, kaip kad įvairiopą motyvavimą, aiškią pamokos struktūrą, teigiamą požiūrį į klaidas ir t.t.?

- Kokį poveikį konkretūs mokymosi procesų organizavimo būdai daro vaikų bei jaunuolių norui mokytis, jų darbinei elgsenai, mokymosi būdai bei mokymosi pasiekimams?

Nustatyti pasiekimų lygį ir lydėti mokinius jų mokymosi procesuose

- Ar žino mokiniai, kokie tuo metu yra pagrindiniai jų mokymosi tikslai?
- Kokie metodai, skirti užtikrinti mokymosi tikslų skaidrumą, labiausiai padeda mokiniams susidaryti konkretų vaizdą apie jiems keliamus reikalavimus?
- Kokie metodai, skirti skatinti savirefleksyvų mokymąsi, geriausiai tinka silpnesniems ir stipresniems mokiniams?

Parengti bendrą pasiekimų vertinimo praktiką

- Ar užduotys, skirtos suminei mokymosi pasiekimų patikrai, yra suformuluotos taip, kad patikros rezultatai aiškiai parodytų, kas suprato ir įsisavino mokomąją medžiagą, o kas – ne? Ar mūsų išskirti minimalūs tikslai yra realistiški?
- Ar patikros užduotimis iš tiesų yra tikrinamos vaikų bei jaunuolių įgytos konkrečios dalyko žinios bei gebėjimai, ar drauge tikrinami ir kitų mokomųjų dalykų pasiekimai, kurie iškreipia rezultatą (pvz. rašyba matematikos kontroliniame darbe/egzamine)?
- Ar tėvai yra patenkinti informacija, kuri jiems suteikiama apie jų vaikams keliamus reikalavimus, jų pasiekimų lygį bei mokymosi pažangą?
- Kur mūsų mokyklos mokytojai įžvelgia didžiausią optimizavimo poreikį, siekiant aiškaus ir palyginamo mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo?

Pasitelkti grįžtamąjį ryšį apie pamokas ir reflektuoti

- Kokius metodus ir instrumentus reikėtų taikyti siekiant gauti atsakymus į konkrečius klausimus?
- Ką galima stebėti pamokų metu, pasitelkiant kolegialų grįžtamąjį ryšį (pvz. tai, kaip mokiniai mokosi bei dirba)?
- Kokios dar informacijos galiu/galime gauti pasitelkdamas/pasitelkdamis grįžtamojo ryšio klausimynus, rato pokalbius, interviu, testų rezultatus ir kt.?
- Kaip mes interpretuojame rezultatus ir padarome iš to išvadas?

Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai

Kontrolinis sąrašas, skirtas kolegialiam grįžtamajam ryšiui apie stebėtas pamokas

Parengė: Gerold Brägger, Tobias Obrist ir Verena von Aesch

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į mokinių elgseną

1. Kaip stipriai mokiniai įsitraukia į pamoką? Iš ko matyti, kad jie domisi ar nesidomi tuo, kas vyksta pamokoje?
2. Stebėk mano santykį su mokiniais. Kaip aš į juos kreipiuosi? Ką rodo mano laikysena? Kokius pastebi skirtumus? Kaip reaguoją į mane mokiniai?
3. Stebėk mokinio/mokinės XY darbinę ir socialinę elgseną. Kas krenta tau į akis? Kaip jis/ji elgiasi su kitais mokiniais ir kaip šie savo ruožtu elgiasi su juo/ja?
4. Kaip elgiasi tam tikras mokinyš/tam tikra mokinė ir kaip aš į jį/ją reaguojau?
5. Stebėk tris galinėje suolų eilėje sėdinčius mokinius. Kartais ten kyla trukdžiai.
6. Kurie mokiniai krenta į akis tuo, jog rodo susidomėjimą/ nuobodžiauja/ yra neramūs/ yra ypatingai tylūs ir t.t. Kokia elgsena išduoda susidomėjimą/ nuobodulį/ ramumą/ neramumą/ energiją ir t.t.?
7. Ką pastebi mokinių tarpusavio santykiuose (mikroklimatė)? Ar yra kažkas, kas tam tikrų grupių tarpusavio santykiuose ypatingai krenta į akis (pvz. tarp berniukų ir mergaičių)?
8. Kiek mokinių, man paaiškinus pateiktą užduotį, iš karto aktyviai ėmėsi darbo? Ar visi mokiniai žino, ką reikia daryti?
9. Iš ko matyti, kad jaunuoliai yra savarankiški? Ar šioje srityje yra skirtumų? Ar įžvelgi mano elgsenoje požymių, bylojančių apie paramą mokiniams?

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į pamokos organizavimą

10. Kaip aš formuluoju užduotis? Ar mokiniai supranta, ko aš iš jų noriu? Ar užduočių formuluotės yra paprastos ar sudėtingos? Kokie darbo nurodymai yra formuluojami dar ir raštu?
11. Kiek laiko laikiu po to, kai pateikiu klausimą? Kiek laiko palieku mokiniams savo atsakymams rasti? Ar skiriu laiko apgalvojimui, pasvarstymui, klausimų uždavimui, aptarimui porose?
12. Ar kviečiu mokinius atsakinėti pagal tą pačią nusistovėjusią tvarką? Ar yra mokinių, kuriuos ypatingai dažnai kviečiu atsakinėti arba tokių, kurių (beveik) niekuomet nekviečiu? Kaip pasiskirsto tarp mokinių atsakinėjimo galimybės?

-
13. Kaip dažnai pasiremiu ankstesniais mokinių pasisakymais, įterpdamas juos į tolesnę pamokos eigą (pvz. pasitelkdamas mokinio/mokinės XY pateiktą klausimą arba sprendimo pavyzdį?)
-
14. Kaip motyvuojau mokinius? Kaip pažadinu jų susidomėjimą? Iš ko matyti, kad jie yra motyvuoti? Kaip tai yra susiję su mano veiksmais?
-
15. Ar mano naudojami pavyzdžiai yra vaizdingi ir įdomūs? Ar turi jie kažką bendro su vaikų bei jaunuolių patirties horizontu ir tuo pasauliu, kuriame jie gyvena?
-
16. Kokia yra mano pamokos struktūra? Ar taikau įvairias mokymo(si) formas? Ar ramūs ir judrūs etapai keičia vienas kitą? Ar perėjimai nuo vieno pamokos etapo į kitą vyksta greitai ir sklandžiai, o galbūt čia be reikalo prarandama laiko?
-
17. Kaip vaikai bendradarbiauja tarpusavyje? Kaip aš remiu šį bendradarbiavimą?
-
18. Kaip aš remiu savarankišką mokinių mokymąsi? Kokį poveikį mano pastangos daro mokiniams?
-

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į mokytojo elgseną

-
19. Kaip aš reaguojau į klaidas ir klaidingus mokinių atsakymus? Ar pastebėjai neigiamos reakcijos, menkinimo arba nekantrumo požymių?
-
20. Ką gali pasakyti apie mano balsą: ar kalbu ne per garsiai/ne per tyliai? Ar esu gerai girdimas? Ar kalbu lėtai/greitai, aiškiai/neaiškiai? Kuo dar išsiskiria mano balsas?
-
21. Kaip reaguojau į mokinių pasisakymus? Ar žiūriu į juos rimtai? Veikiau „taip“ ar veikiau „ne“: iš ko tas matyti?
-
22. Kokį įspūdį daro mano nežodinė raiška (gestai, mimika ir t.t.)? Ar turiu kokių nors ypatingų įpročių? Kokius siunčiu kūno signalus? Koks elgesys liudija draugiškumą, šilumą ir nuoširdumą?
-
23. Kaip reaguojau į klaidas, klaidingus atsakymus, taisyklių nesilaikymą?
-
24. Ką gali pasakyti apie mano kalbą? Ar mano formuluotės yra taisyklingos, tikslios, aiškos ir paprastos? Ar mokiniai mane supranta? Ar vartoju modalines dalelytes, neužbaigtus sakinius, abejonę reiškiančius išsireiškimus („galbūt, galimas daiktas, galima būtų ...“)?
-
25. Kaip pasitikrinu, ar mokiniai mane suprato?
-
26. Kaip reaguojau į trukdžius, konfliktines situacijas ir disciplinos pažeidimus? Ar reaguojau į juos greitai tam, kad maži trukdžiai neperaugtų į didesnius? Galbūt kartais reaguojau pernelyg greitai?
-
27. Kaip paskirstau mokiniams savo dėmesį? Ar skiriu jo visiems mokiniams vienodai, o galbūt teikiu pavieniams mokiniams pirmenybę?
-
28. Kaip reaguojau į tarp mokinių pasitaikančias konfliktines situacijas?
-
29. Iš ko matyti, jog į vaikus žiūriu rimtai? Ar elgiuosi su jais skirtingai?
-

Pamokų stebėjimo protokolas

Moduliai, skirti kolegialiam grįžtamajam ryšiui (pamokų stebėjimui)

		1	2	3	4	0	Pastabos
Klasės valdymas	1.	Laikas išnaudojamas pamokai (punktualumas, jokios tuščių eigos, parengta medžiaga, sklandūs perėjimai).					
	2.	Mokytojas nuolat seka mokinių veiklą ir žino, ką jie veikia.					
	3.	Pamokoje vykstantiems procesams talkina nusistovėję įpročiai.					
	4.	Pamoka vyksta be trukdžių.					
	5.	JEIGU pasitaiko trukdžių, mokytojas deramai ir veiksmingai į juos reaguoja.					
Mokymuisi palankus mikroklimatas	6.	Tarp mokytojo ir mokinių vyraujančiam bendravimo tonui būdinga pagarba ir kito vertinimas.					
	7.	Atmosfera klasėje pasižymi įtampos ir baimės nebuvimu (kartais pasijuokiamą).					
	8.	Mokytojas <i>supratingai</i> reaguoja į mokinių klaidas (teigiamas požiūris į klaidas, jokio gėdinimo).					
	9.	Mokytojas žvelgia į mokinių klaidas kaip į <i>mokymosi galimybę</i> .					
	10.	Pamokos tempas yra tinkamas (pvz. uždavus klausimą mokiniams paliekama pakankamai laiko jį apgalvoti, kantriai reaguojama į lėtumą, pamokoje nėra skubos).					
Motyvavimas	11.	Mokomoji medžiaga susiejama su kitais mokomaisiais dalykais.					
	12.	Pamokos metu mokytojas atsižvelgia ir į mokinių patirties horizontą bei jų interesus.					
	13.	Užduotys yra įvairios (nemonotoniškos, nesikartojančios).					
	14.	Naudojamos priemonės ir pateikta medžiaga žadina mokinių dėmesį.					
Aiškumas	15.	Pamokos tikslai yra aiškiai įvardijami.					
	16.	Pamokos eiga yra nuosekli turinio požiūriu (dalykiškai logiška, prasmingos sąsajos, raudona giją).					
	17.	Darbo nurodymus bei aiškinimus mokytojas formuluoja tinkamai, suprantamai ir tiksliai.					
	18.	Mokytojas atkreipia mokinių dėmesį į sąsajas su <i>anksčiau išmoktais dalykais</i> .					
	19.	Mokinių pasisakymus <i>galima</i> gerai <i>girdėti</i> ir <i>suprasti</i> visoje klasėje (patalpoje).					
Orientavimasis į poveikį	20.	Pasibaigus vienam pamokos etapui mokytojas taiko metodus, skirtus mokymosi pažangos įtvirtinimui bei kontrolei.					
	21.	Mokytojas taiko grįžtamojo ryšio metodus, skirtus pamokos ir mokinių mokymosi būdo reflektavimui.					
	22.	Mokytojas teikia mokiniams pagalbą jų savęs vertinimo bei įsivertinimo procese.					
	23.	Patikrinama, ar pasiekti mokymosi tikslai.					
Orientavimasis į mokinius	24.	Mokytojas skatina mokinius kelti klausimus ir įterpia juos į pamoką.					
	25.	Pamokos metu mokytojas pasiremia ankstesniais mokinių pasisakymais (pvz. pateikdamas pavyzdį, kaip galima spręsti užduotį).					
	26.	Mokiniai gauna diferencijuotą grįžtamąją informaciją apie savo pasisakymus bei pasiekimus.					
	27.	Prieš pakviečiant mokinius atsakyti į klausimus, jiems suteikiama galimybė atsakymams rasti (pvz. skiriama laiko individualiam apmąstymui arba aptarimui porose).					

1 = neatitinka tikrovės 2 = šiek tiek atitinka tikrovę 3 = didele dalimi atitinka tikrovę 4 = visiškai atitinka tikrovę 0 = nebuvo galimybių stebėti

Skirtumo tarp 1 = neatitinka tikrovės ir 0 = nebuvo galimybių stebėti paaiškinimas:

1 = praktika, kurios buvo pasigęsta: stebėtojo požiūriu, šis kokybės kriterijus turėtų būti stipriau išreikštas.

0 = praktika, kurios nebuvo galimybių stebėti: stebėtoms pamokoms šis kokybės kriterijus nebuvo reikšmingas.

Autorius: Andreas Helmke, bendradarbiaujant su: Gerold Brägger ir Wolfgang Wagner

Parsisiųsdinti pdf formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

			1	2	3	4	0	Pastabos
Aktyvus mokymasis	28.	Mokiniai aktyviai dalyvauja pamokos <i>vyksmo kūrime</i> (pvz. savo iniciatyva užduoda klausimus, teikia pasiūlymus, išsako savo nuomones).						
	29.	Pamoka atveria galimybes savivaldžiam ir savarankiškam mokymuisi.						
	30.	Mokiniai skatinami arba raginami reflektuoti savo mokymosi procesą ir/arba savo mokymosi strategijas.						
	31.	Pamoka atveria <i>galimybes laisvai raiškai</i> (užuot ribojusi galimybes, orientavusis į teisingą atsakymą).						
	32.	Mokiniai atlieka užduotis, skatinančias tiriamąjį bei į problemos sprendimą orientuotą mokymąsi.						
	33.	Kalbiniai intarpai pajvairinami <i>nekalbiniais elementais</i> (pvz. vaizdinėmis priemonėmis, sceniniais elementais, parodomaisiais objektais, eksperimentais).						
Pratybos	34.	Į pamoką įtraukiami pratybų etapai.						
	35.	Skiriamos užduotys, reikalaujančios išminktą medžiagą taikyti naujų problemų sprendimui.						
Heterogeniškumo paisymas		Pamokoje atsižvelgiama į specifines mokinių, pasižyminčių skirtingu mokymosi potencialu , mokymosi prielaidas:						
	36.	• keliama skirtingi mokymosi tikslai.						
	37.	• įterpiami etapai, kurių metu kiekvienas gali mokytis jam įprastu tempu.						
	38.	• skiriamos skirtingo sudėtingumo laipsnio užduotys.						
	39.	• diferencijuojama mokymuisi bei darbui skirta medžiaga.						
		Pamokoje atsižvelgiama į skirtingas mokinių, pasižyminčių skirtinga kalbine kilme , mokymosi prielaidas:						
	40.	• kalbama apie kalbinę kilmę.						
	41.	• diferencijuojamos užduotys, mokymuisi bei darbui skirta medžiaga.						
Įvairių metodų ir socialinių formų taikymas	42.	Mokymo metodai taikomi tikslingai.						Įvertinimo pagrindimas:
	43.	Socialinės formos taikomos atsižvelgiant į pamokos tikslus.						
		Mokomasis pokalbis, kuriame dalyvauja visa klasė (mokymo kursų pobūdžio pamoka, plenarinė pamoka)	iki 25%	iki 50%	iki 75%	> 75%	0	
	44.	Pamokos vyksme dalyvaujančių mokinių dalis procentais sudaro apie						
	45.	Mokiniais tenkanti viso kalbėjimui skirto laiko dalis sudaro apie						
		Individualus darbas, darbas porose ir grupėse	1	2	3	4	0	
	46.	Darbo etapai yra gerai parengti.						
	47.	Mokiniai žino šių darbo formų taisykles bei eigą.						
	48.	Mokytojas leidžia mokiniams dirbti savarankiškai.						
	49.	Darbo rezultatai yra pristatomi.						
	50.	Grupės darbo rezultatai yra įtvirtinamas.						

1 = neatitinka tikrovės 2 = šiek tiek atitinka tikrovę 3 = didelė dalimi atitinka tikrovę 4 = visiškai atitinka tikrovę 0 = nebuvo galimybių stebėti

Pažymėti kryželiu (galima ir kelis kartus), kas buvo pastebėta pamokose:

Taikytos socialinės darbo formos:		Plenumas		Darbas grupėse		Darbas porose		Individualus darbas
Priemonių naudojimas:		Internetas, el. paštas		Kompiuterinės programos		Audiovizualinės priemonės		Kitos:

